

Irina V. Plaksina,
Ph.D. in psychology, docent,
Vladimir State University named after
Aleksandr Grigoryevich and Nikolay Grigoryevich Stoletovs.
Vladimir, Russian Federation

EXPERIMENTAL CHECK OF ONTOLOGICAL MODEL OF STEP-BY-STEP BECOMING OF SCHOLARS' SUBJECTNESS

Article prepared with support of the RSSF Grant 14-06-00576a

Abstract. *Content of article reveals results of empiric investigation, organized to acknowledge ontological model of step-by-step development of learners' subjectness in different ages as subjects of training activity. Revealed structures of parameters, characterizing particular stage of subjectness becoming, have significant differences in excerpts of learners in different ages, that acknowledges formulated supposes of distinguishing features of every stage of subjectness development.*

Key words: *ontological model, subjectness, activity, educational activity.*

Problem in becoming of training activity subject is one of the most actual in educational range. Investigating categories "activity" and "subjectness", V.I. Panov [2] defines term "subjectness" as individual's ability to be a subject of psychical activity in form of one or the other kind of action/activity. Ontological model, worked out by V.I. Panov, contains seven stages of subjectness becoming: stages of motivation subject, perception subject, imitative action subject, stages of subject for arbitrary action execution with support on external, then on internal control, stage of subject for control of action execution by others and stage of learned activity usage for creative self-realization. As V.I. Panov notices, becoming of subjectness goes in anisotropic interaction with all elements of educational environment, that presents a complicated investigational problem. Educational environment of school, selected as experimental base, was recognized as conventionally homogeneous. Purpose of investigation was in empiric confirmation of ontological approach to development in subjectness of scholars in different ages as training activity subjects.

Methods and excerpt of investigation

1. Indexes, characterizing training activity in every stage, were distinguished for experimental check of theoretically substantiated stages. Investigation used questionnaire AO [1] (scales: balanced development, commitment, perseverance, self-organization), D.A. Leontyev's test for vitality (scales: involvement, control, risk taking, vitality) [3], and also A.A. Volochkov's STA questionnaire, considering training activity as qualitative and quantitative measurement for interaction between subject and training environment [5].

Investigation excerpt includes scholars from high school #15 of the Vladimir City (totally 254 scholars): 5-6th grades – 73 scholars, 7-8th grades – 94 scholars, 9-10th grades – 87 scholars.

We proposed a suggestion that scale TM (training motivation) will be corresponded to a stage of motivation subject in all ages, while scales LA (learn ability), TAP (training activity potential) and structuredness of activity will be corresponded to perception subject stage. Stage of imitative action subject will be characterized by scale AExC (activity under external control), while stage of arbitrary execution of action – by scale RTA (control in realization of training actions) and perseverance. Stage of arbitrary execution of action under internal control is characterized by scales EDTA (executive dynamics of training activity), TAre_g (regulative component), balanced development and self-organization. Stage of subject for control of other's actions will be corresponded to: integral scale TA (dynamics of training activity), scale TA_{res} (resulting component of training activity), scale TA (integral index of activity), control. The last stage will be corresponded to scale DTAM (dynamics of training activity modification), engagement, risk taking, vitality.

In relation to obtained empiric results in excerpt, the next statistical methods were used: range correlation method (r -Spearman, $r_{crit0.005} = 0.332$), method for finding of maximal correlation path and calculation of ranges by contribution of variables to correlation links.

Dominating feature in structure of variables for excerpt of 5-6th grades is potential of training activity PTA ($r = 0.861$), characterizing ratio of training motivation and evaluation of own abilities, that corresponds to stage of perception subject. This parameter affects on dynamics of training activity deployment (DTAD). These parameters hold first range places by their contribution to correlation links. This stage of subjectness development correlates to stage of passage from junior to medial echelon of school, where new model of training activity is formed with consideration of own abilities.

Results obtained in excerpt of 7-8th grades, change their structure. As a dominating feature, we can see appearing dynamics of realization, reproduction and deployment of training activity (TAdin, $r = 0.822$), affecting on ambition to work with full efficiency (EDTA $r = 0.782$) and ambition to demonstrate creative expression in training activity (DTAM $r = 0.524$). So, in this stage we can see passage from arbitrary actions under external control of activity to arbitrary actions under internal control.

Analysis of results in excerpt of 9-10th grades scholars' revealed a structure of variables, similar to previous one. TAdin ($r = 0.822$), affecting on EDTA ($r = 0.855$) and DTAM ($r = 0.479$), are figured out as dominating features. However, we can see appearance of additional element in structure, including parameters of risk taking and vitality, we attributed to stage of creative activity subject forming. Calculation of medial range positions for variables in correlation table by their contribution to correlation links demonstrates that the first range places belong to vitality (2.66), risk taking (3.33), realization control of training actions (5.33), ambition to work with full efficiency (5.33) and stable self-regulation (6). Consequently, stage of learning in 9-10th grades may be characterized as stage, where we can see beginning of significant domination in regulative component of training activity, appearing ability to a free choice and perceived control, that corresponds to characteristics of last stages in forming of subjectness.

Conclusions and recommendations

Developed plan of empiric investigation with selected criteria of step-by-step forming of scholars' subjectness as a subject of training activity proved as adequate for investigation tasks.

Empiric check of ontological model demonstrates that development of subjectness goes mainly in correspondence to stages, distinguished by V.I. Panov; moreover, these stages can "overlap" each other.

Structure of parameters, characterizing one or the other stage of subjectness forming, have significant differences in excerpts of different ages. We can reveal the next tendency: variables subordinated to dominating feature, become dominating themselves at the next stage of development. Generally, we can observe from executive to regulative variables, characterizing sequential stages.

For more exact analysis of content in every stage of subjectness forming, we need to analyze qualitative level of development of every variable in different age stages. Empiric check demonstrates that development of subjectness goes mainly in correspondence to stages, distinguished by V.I. Panov. So, ontological model can become a methodic foundation for forming of competence in management by training activity of learners in different age stages.

BIBLIOGRAPHY

1. Mandrikova Ye.Yu. Elaboration of Questionnaire for self-organization of activity (QSA) // Psychological diagnostics. 2010. # 2. – P. 87–112.
2. Panov V.I. Ecopsychology: Paradigm search. M.; SPb.: Psychological institute of the RAS; Nestor-Istoriya, 2014. – 304 p.
3. Personal potential: structure and diagnostics / Under edition of D.A. Leontyev. – M.: Smysl, 2011. – 680 p.
4. Subject approach in psychology / Under edition of A.L. Zhuravlev, V.V. Znakov, Z.I. Ryabikina, Ye.A. Sergiyenko. – M.: Publishin goffice «Psychology Institute of the RAS», 2009. – 619 p.
5. Volochkov A.A. Activity of being subject: integrative approach. – Perm: PSPU, 2007. – 175 p.

І.В. Плаксіна. Експериментальна перевірка онтологічної моделі поетапного становлення суб'єктності учнів. – Стаття.

Анотація. Зміст статті розкриває підсумки емпіричного дослідження, організованого з метою підтвердження онтологічної моделі поетапного процесу розвитку суб'єктності учнів різних вікових груп як суб'єктів навчальної активності. Виявлені структури параметрів, що характеризують той чи інший етап становлення суб'єктності, мають істотні відмінності в вибірках учнів різних вікових груп, що підтверджує сформульовані припущення про відмінні особливості кожного етапу розвитку суб'єктності.

Ключові слова: онтологічна модель, суб'єкт, суб'єктність, активність, навчальна діяльність.

И.В. Плаксина Экспериментальная проверка онтологической модели поэтапного становления субъектности учащихся. – Статья.

Аннотация. Содержание статьи раскрывает итоги эмпирического исследования, организованного с целью подтверждения онтологической модели поэтапного процесса развития субъектности учащихся разных возрастов как субъектов учебной активности. Выявленные структуры параметров, характеризующих тот или иной этап становления субъектности, имеют существенные отличия в выборках учащихся разных возрастов, что подтверждает сформулированные предположения об отличительных особенностях каждого этапа развития субъектности.

Ключевые слова: онтологическая модель, субъект, субъектность, активность, учебная деятельность.

УДК 392.37

Н.А. Понікарівська,
аспірантка,

Харківська державна академія культури,
м. Харків, Україна

ДО ПИТАНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ КАТЕГОРІЇ ЗАЛОЖНИХ. ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. В статті здійснено аналіз стану вивчення зазначеної теми. Автор звертається до робіт українських і закордонних етнографів, істориків, фольклористів і філологів, зокрема до праць Д.К. Зеленина, Л.Н. Виноградової, О.О. Седакової, В.Е. Овсейчика, Н.М. Левкович, В.В. Білого тощо. Автор відмічає, що підвищений інтерес вчених, що спеціалізуються у різних сферах гуманітарного знання, призвів до різностороннього її розуміння й високого ступеню наукового осмислення.

Ключові слова: історіографія, категорія заложних, міфологія, українська і слов'янська культура.

Дослідження будь якого явища культури доцільно починати зі здійснення історіографічного аналізу наявних з цієї проблематики наукових праць, який повинен бути побудований на принципах об'єктивності, загального зв'язку і розвитку, цілісності, системності [11, с. 10]. Метою такого аналізу, по-перше, буде визначення не вивчених раніше аспектів проблеми, по-друге, він дозволить уникнути повторного звернення до питань, що вже мають своє наукове вирішення.

Дослідження проблематики заложних як окремої категорії покійників починається у ХХ столітті з публікації в 1916 році фундаментальної праці «Очерки русской мифологии. Умершие не своей смертью и русалки» [8] видатного етнографа Д.К. Зеленина (1878–1954). Щодо власної зацікавленості цією темою автор у вступі до своєї роботи зазначає: «Літо 1909 року я присвятив етнографічному та антропологічному дослідженню «бесермян» [...] Особливо мою увагу привернув так званий «куяськон», тобто особливий вид жертви, що приноситься із зневагою, страхом